

ČAJ

Pro chvíle pohody

BŘEZEN 2022

Časopis Autorů Jičínska

A toho dne jsme se shromáždili
před naším kvelbem,
že jako pojedeme do Indie.
I přišel Bejval Antonín a měl kolo,
Kemlink Eduard, Čeněk Jirsák
a Zilvar Josef z chudobince
a já jsem to spočítal
a bylo nás pět.

Karel POLÁČEK

186

Vážení čtenáři,

v březnovém ČAJi si připomínáme **Karla Poláčka**
a jeho **130. výročí narození.**

Do Rychnova nad Kněžnou, jeho rodného města,
jsem se vypravil na „**Literární výlet.**“

Připomínám jej i prostřednictvím
životopisného románu **Martina Daneše „Rozsypaná slova.“**

**„Básník si hraje po svém, kdy chce, jak chce, je to
nejsvobodnější umění,“**

řekla v rozhovoru básnířka **Eva Frantinová.**

Rozmlouvali jsme nad nedávno vydanou
knihou „Dámská jízda,“

skupinový portrét jedné generace-negenerace českých básníků.

Antologii českých básníků, které vstupovaly do literatury na konci
60. let 20. století a především v 70. letech 20. století, iniciovala právě
básnířka **Eva Frantinová.**

Regionální autory zastupuji úryvkem ze své knihy „**František**“
a povídkou „**Poznámka**“ ze souboru „**Bystřice.**“

Krásné jaře přeje
Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.186, březen 2022, ročník XXI

Vydáno 5. března 2022 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

HOST ČAJe:

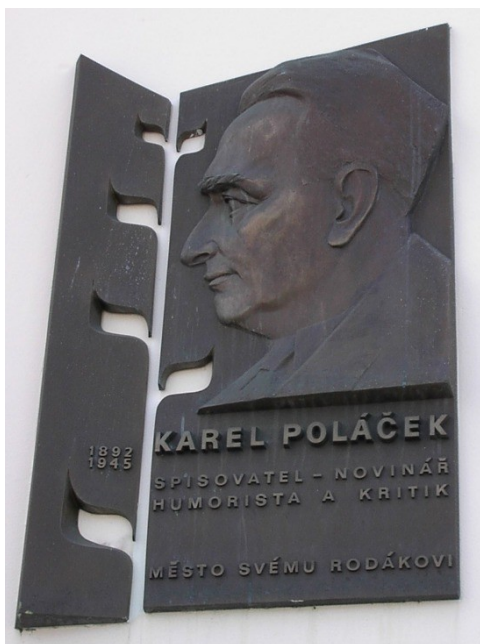
Karel POLÁČEK

(*22. března 1892 Rychnov
nad Kněžnou
- 21. ledna 1945 Gliwice)

český spisovatel, humorista,
novinář a filmový scenárista s
židovskými kořeny.

LITERÁRNÍ VÝLET

(srpen 2009)

O dovolené na přelomu července a srpna jsem se vypravil do místa, kde se narodila celá řada významných osobností, třeba například i moje manželka Lad'ka.

Že vám to nic neříká? Ale když řeknu Petr Bajza, Čeněk Jirsák, Éda Kemlink, Pepěk Zilvar či Antonín Bejval, tak budete určitě i se mnou v Rychnově nad Kněžnou. Opět slyším nezapomenutelnou rozhlasovou četbu Františka Filipovského. Literární otec těchto pěti nezbedných kluků – Karel Poláček – se zde narodil, dokonce nás paní průvodkyně na zámku upozornila na školu (stojí kousek pod zámkem), kam opravdu jako kluk malý Karel chodil, kde se možná odehrály některé ty příhody, které známe z jeho knihy. Odkaz Karla Poláčka najdete v Rychnově na každém kroku. Najdete zde i náměstí Karla Poláčka či v parku u zámku jeho bustu, na hlavním náměstí najdete pamětní desku a nad náměstím (snad v Panské ulici) pětice kluků postává v kamenné podobě pro potěšení všem, nejen dětským návštěvníkům, Rychnova. Poláček ze svého rodného města těžil pochopitelně i v dalších románech a dílech, ale přece jenom jeho Bylo nás pět je asi nejznámější autorovou knihou, možná k její popularizaci významně přispělo i Smyczkovo televizní zpracování (i když si pan režisér knihu trochu upravil, aby ji přiblížil více současnému divákovi). A ještě jedno místo Karla Poláčka v Rychnově připomíná. Vzpomněl jsem si zde,

na naši paní učitelku Hylmarovou, které jsem věnoval svoji knížku František, ke které mě tak trochu Karel Poláček inspiroval. Říkala mi, když už ji osud nadělil ke stáří řadu nemocí: „V nejtěžších chvílích se člověk vrací do míst, kde mu bylo dobře, do dětství a do pohádek!“ I Karel Poláček se v době 2.světové války vracel ve své nejznámější knize do Rychnova, do školních let, která byla skutečně oázou štěstí oproti válečným útrapám a holocaustu, který Karla Poláčka připravil o život. Asi víte, že ono místo je rychnovská synagoga, kde najdete Židovské muzeum Podorlicka a Památník Karla Poláčka. A pokud hledáte tip nejen na prázdninový výlet, zajed'te do Rychnova nad Kněžnou a znovu si prožijte osudy Péti Bajzy a jeho nerozlučných kamarádů. Vzpomeňte na spisovatele Karla Poláčka od jehož násilné smrti uplyne v lednu 2010 65 let.

Václav

Říkají Vám něco jména Josef Šebl (Čeněk Jirsák), Bedřich Grof (Eda Kemlink), Jaroslav Mareček (Antonín Bejval), Josef Zöbl (Josef Zilvar), Petr Bajza (Karel Poláček) či Karel Flanderka (Otakárek Soumarů)? To jsou předobrazy literárních hrdinů díla Karla Poláčka. Jejich sousoší najdete v Rychnově nad Kněžnou.

KAREL POLÁČEK V DATECH

1892 - Narodil se v Rychnově nad Kněžnou, jeho otec Jindřich (Heinrich) Poláček byl židovský obchodník, matka Žofie, ovdovělá Fuchsová, byla rozená Kohnová.

1912 – Dokončil gymnázium v Praze, když byl v Rychnově pro špatný prospěch vyhozen z tamního gymnázia.

1913 – 1914 Byl písařem u advokáta a úředníkem u různých malých firem.

1914 – 1918 Na začátku první světové války narukoval do armády a absolvoval důstojnickou školu, nedosáhl ovšem nikdy výše než na hodnost četaře. Prošel ruskou a italskou frontou, koncem války utekl do srbského zajetí.

1919 - Po návratu do ČSR nastoupil jako úředník ve vývozní a dovozní komisi (pozdějším Úřadě pro zahraniční obchod). Tehdy vystoupil z židovské obce. Zkušenosti z této práce zužitkoval v povídce Kolotoč, která se stala začátkem jeho spisovatelské dráhy.

1920 - Od roku 1920 začal psát do satirických časopisů Štika venkova a Nebojsa. Zde se seznámil s bratry Karlem a Josefem Čapkovými.

3. srpna 1920 se Poláček oženil s Adélou Herrmannovou (1895–1943).] Podle vzpomínek dcery Jiřiny (1921–2001) manželství nebylo šťastné. 16. listopadu 1939 bylo Poláčkovo a Herrmannové manželství rozvedeno „od stolu a lože“.

1922 - Spolupracoval s Lidovými novinami jako sloupkař a fejetonista a také soudní zpravodaj. Stává se žurnalistou z povolání. Vyšla kniha Povídky pana Kočkodana.

1923 – Uveden bratry Čapky jako redaktor Lidových novin.

1924 - Kniha Mariáš a jiné živnosti.

1925 – Knihy Na Prahu neznáma, 35 sloupků, Čtrnáct dnů na vojně. Premiéra divadelní hry Pásky na vousy ve Stavovském divadle.

1926 – Knihy Povídky izraelského vyznání, Lehká dívka a reportér.

1927 - Knihy Život ve filmu a Okolo nás.

1927 – 1930 Rediguje humoristický čtrnáctideník Dobrý den.

1928 – Knihy Bez místa, Dům na předměstí. Redaktorem v českém slově (do roku 1933).

1931 – Knihy Hráči, Hedvika a Ludvík, Muži v ofsajdu. Natočen film Muži v ofsajdu.

1932 – Kniha Hlavní přelíčení. Film Načeradec, král kibiců.

1933 – Knihy Edudant a Francimor, Židovské anekdoty, Pan Selichar se osvobodil. Zfilmován román Dům na předměstí. Na podzim návrat do Lidových novin.

1934 – Vyšel Žurnalistický slovník a natočen film podle námětu Poláčka U nás v Kocourkově.

1935 – Román Michelup a motocykl.

1936 – Romány Okresní město a Hrdinové táhnou do boje.

1937 – Román Podzemní město

1939 – Kniha Vyprodáno. Kvůli zavádění rasových zákonů propuštěn z Lidových novin.

1941 – Pod jménem malíře Vlastimila Rady vydal román Hostinec u kamenného stolu, který byl ještě za okupace zfilmován (do biografů uveden až v roce 1949).

V době okupace napsal prózu Bylo nás pět, vyšla až v roce 1946.

1943 – Od ledna do dubna píše deník, který roku 1959 vyšel pod názvem Se žlutou hvězdou.

Německá okupace a rasová perzekuce Poláčkovi znemožnily pracovat v novinách; živil se jako knihovník v Židovské náboženské obci. Dceru Jiřinu stačil (především díky aktivitě své družky, právničky Dory Vaňákové) ještě poslat do bezpečí do Anglie. Dne 5. července 1943 byli Karel Poláček i Dora Vaňáková deportováni do terezínského ghetta s transportem De 541 do Terezína.

1944 – 19.října transportován do Osvětimi.

V Osvětimi napsal krátkou divadelní hru.

1945 - Původně se předpokládalo, že Poláček zemřel v Osvětimi v plynové komoře. Až v 90. letech se podařilo najít důležitého svědka, účastníci pochodu smrti, Kláru Baumöhlovou z východního Slovenska, která potvrdila, že Poláček přežil transport z Osvětimi do tábora Hindenburg, kde napsal krátkou divadelní hru, v níž svědkyně také hrála, a že se potom účastnil pochodu z Hindenburgu do tábora Gleiwitz. 19. ledna jej paní Baumöhlová viděla naposled. Není známo, zda Poláček zahynul na pochodu, při vstupní selekci nebo ještě později. Údaj 21. ledna 1945 odpovídá datu selekce v koncentračním táboře Gleiwitz. Vzpomíná ho též ve svém díle „A přiveď zpět naše roztroušené“ z roku 1946 jeho kamarád, předválečný kolega a spoluvězeň František R. Kraus, který byl pravděpodobně jedním z posledních, kdo Poláčka viděl naživu.

1995 – Karlu Poláčkovi in memoriam propůjčen Řád Tomáše Garrigua Masaryka II. třídy.

** Údaje čerpány z wikipedie a knihy Karel Poláček. Život a dílo (Stálá expozice muzea v Rychnově nad Kněžnou). Autorka Marie Krulichová, Vydalo Okresní muzeum Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou v roce 1995.*

Martin DANEŠ

ROZSYPANÁ SLOVA

Druhé město, 2020

Román vychází souběžně také ve francouzské verzi — pod názvem *Les Mots brisés* v prestižním pařížském nakladatelství *La Différence*.

Kniha mapuje poslední léta života spisovatele Karla Poláška (v knize se objevuje pod jménem Karel Hirsch (Karel Hirsch — hrdina prvního Poláčkova značně autobiografického románu *Lehká dívka a reportér*.)

Karla nacházíme v protektorátní Praze, kde se smyčka stahuje především u židovského obyvatelstva. Karel opouští manželku Adélu a žije s Dorou. Dceři Jiřince dopomáhá k odjezdu do Londýna.

Stěhuje se na různá místa a hledá místo, kde by přežil a byl co možná nejméně na očích, jenže osud jej vždy doběhne.

Kniha je to pochmurná jako doba 2.světové války. Při četbě si člověk uvědomuje, jak muselo být lidem, jejichž práva byla postupně oklešťována. Karel se musí vzdát svého psa Kaříčka, nemůže vlastnit ani rádio a když Dora dostává předvolání do transportu do Terezína, neváhá a odjede s ní.

Protihráčem je v románu učitel Josef, udavač a autor protižidovských básní, který pronásleduje Karla.

V Terezíně je život těžký, ale cituji str. 295: Člověk vidí denně někoho umírat, hlavně starý a nemocný lidi, protože trpí podvýživou a nedostane se jim náležitýho ošetření ... Ale jsou tu našinci, mluví stejným jazykem a přes všechny problémy se s nima můžeš domluvit. Kdežto tam někde ... Poslouvej mě dobře: necejtím tenhle druhý transport v kostech ...

V říjnu 1944 odjíždí Karel do Osvětimi. Ještě o Vánocích se podílí na programu skečem, ve kterém vede tajemné medium dialog s herečkami – vězenkyněmi.

Jeho strastiplná cesta končí v lednu 1945, kdy se jej na pochodu smrti marně snaží zachránit osmnáctiletý Walter.

Zajímavá citace:

str. 167 - To je přesně ono: když chci čtenáře rozčílit, napíšu, že ho někdo okrádá. V ideálním případě za všechno může minulej režim.

Václav

**„Básník si hraje po svém, kdy chce, jak chce,
je to nejsvobodnější umění.“**

ROZHOVOR – EVA FRANTINOVÁ

S tvorbou Evy Frantínové se čtenáři ČAJe měli možnost již seznámit. Já jsem osobně básnířku poznal na jedné akci nakladatelství Kmen, když jsme křtili almanach, na kterém jsme se oba podíleli. Její tvorbu znám již delší dobu. Vzpomínám si, jak na jedné besedě v Jičíně se diváci ptali Karla Sýse : Kdo ze současných básníků patří mezi nejtalentovanější? Rekl: Eva Frantínová.

Nedávno jsem poznal knihu „Dámská jízda,“ skupinový portrét jedné generace-negenerace českých básnířek. Antologie českých básnířek, které vstupovaly do literatury na konci 60. let 20. století a především v 70. letech 20. století. Eva Frantínová byla jednou z iniciátorek projektu.

- Paní Evo, jak vznikl nápad vytvořit portrét jedné generace – negenerace českých básnířek?

V letech, kdy jsem začínala psát (kolem roku 1974 – 1975) byly jsme takový „pel mel“ – holky, které se točily kolem básní a literárního života. S odstupem času to vidím jako krásné. A tak vznikl nápad dát dohromady knížku – Dámskou jízdu. Stýskalo se mi nejen po večerních cestách z Rubínu nebo Michalské, kde se četla mladá poezie, stýskalo se mi po těch chvílích, kdy nám v rukou šustily průklepáky s čerstvými básněmi, stýskalo se mi třeba po čase, kdy jsme si s Jiřinou Axmanovou a Jiřinou Zelenou, která psala pod jménem Gabriela Veinerová, četly do rána, tak dlouho (vsedě na koberci v bytě Jiřiny Axmanové v Dejvicích opřené o

nábytkovou stěnu, kterou vidím dosud), dokud nás nepřemohl spánek, stýskalo se mi po jarní Praze, kterou jsem chodila ještě s houslemi a říkala si verš Zuzany Trojanové „touláš se Seminářskou“, ale i verše Jiřího Žáčka, Karla Sýse, Josefa Šimona... Vzduch voněl jinak, ptáci jinak zpívali. Ještě vše nebylo OK a super. Nesnídalo se v bankomatu, ale v opravdickém automatu! A žít bez poezie? Co tě to napadlo?

- Do antologie byly zahrnuty verše Blanky Albrechtové, Jitky Badoučkové, Evy Brixy, Evy Hrubé, Marcely Chmarové, Marie Kafkové, Jaroslavy Málkové-Eichackerové, Libuše Mikyskové-Semecké, Markéty Procházkové, Lydie Romanské, Marie Štemberkové, Yvety Tausingerové a Vaše. Oslovila jste i další autorky?

Oslovila jsem ještě Gabrielu Veinerovou – Jiřinu Zelenou, Jiřinu Axmanovou, Janu Rathouskou, Marii Smrčkovou, Janu Pohankovou, Martu Gartnerovou – z nejrůznějších důvodů si nepřály v knížce být a to je škoda. Patřily do mého světa, jejich knížky jsem četla s nadšením – třeba Okna do Zahrady Gabriely Veinerové. Škoda.

- Antologie je ohlédnutím, ale pojďme na počátek Vaší tvorby. Jak Vy jste se dostala ke psaní a poezii?

Obrátila bych otázku – jak mne psaní dostalo? Jednoho dne jsem seděla na hodině harmonie na konzervatoři a pohled upínala do lavice na prázdný notový papír. Nevím, zda byla zrovna řeč o Bachovi – vzala jsem papír a cosi na něm napsala. Báseň Nad Bachovým portrétem. Před tím jsem psala do černého linkovaného sešitu „básničky“, které se opíčily po Sládkovi, zkrátka po minulém století, tohle ale bylo něco jiného. Byl to najednou obraz. A nádherný pocit, který nelze popsat – napsala jsem „svou“ báseň!

- Měla jste nějaké vzory? Vracíte se ke sbírkám, které Vás ovlivnily?

V sedmnácti mi přišlo pod ruku kdeco. První básnická sbírka, kterou jsem četla – s údivem co všechno lze říci krátkými řádky – bylo Dřevo roste zelené od Petra Chvojky. Sbírkou jsem našla někde na půdě chaty a dodnes vidím její obálku. Ovlivnila mne i Romance pro křídlovku – recitovala jsem si ji při chůzi kolem Vltavy, když jsem se zotavovala po operaci žlučníku ve Vraném nad Vltavou. A potom Seifert, Holan, Nezval, pak poezie Karla Sýse, Petra Skarlanta, Josefa Šimona...

- Vystudovala jste houslovou hru na pražské státní konzervatoři. Jak má hudba blízko k poezii?

Jsou to sestry. Mohou žít vedle sebe, ne spolu. Psaní se nedá nacvičit, hra na housle je z velké části řemeslo, práce každý den několik hodin. Kdo nemá ještě „něco navíc“ končí v orchestru. Básník si hraje po svém, kdy

chce, jak chce, je to nejsvobodnější umění.

- Kdy jste poprvé publikovala svoje verše? A byla cesta k publikování složitá? Kdo Vám nejvíce pomohl? Vzpomínáte si na Vaši první sbírku „Noci bez krajnice,“ která vyšla v nakladatelství Mladá Fronta v roce 1979?

Vyjela jsem si tehdy na kole a upoutala mne výstraha: silnice bez krajnic. Odtud název mé první sbírky. Dost jsem se s ní natrápila, bylo jí totiž „moc“ a tak se muselo vyhazovat – z těch vyhozených básní jsem nedávno dala dohromady sbírku Předzpěv.

- Jste zařazována mezi autorky milostné lyriky. Kam se řadíte Vy sama?

Být v řadě se mi nelíbí. Snad jsem mezi řádky. Jenom milostné básně nepíši, takto se to vymezit nedá.

- Jak moc si vážíte dosažených literárních cen (Za básnickou sbírku Vzkaz bosé stopy Masarykovou akademií umění udělena Cena K. H. Máchy, dvakrát cena Unie českých spisovatelů – za Kapesní déšť a Z hvězdy pod okap.)

I když „cena básníka nedělá“ ocenění je vždy příjemné. Šeptá vám do ucha: má to cenu!

- Angažujete se v Unii českých spisovatelů. Jak důležité je pro autorku být členem nějaké literární skupiny či sdružení? Co Vám členství přináší?

Jde o pocit sounáležitosti s podobně postiženými jedinci. Eva Hrubá mi vyprávěla o sounáležitosti celého autobusu psavců na jednom dávném zájezdě – poslední den byl věnovaný nákupům a Eva, která už neměla moc peněz, objevila cukrárnu, kde měli množství dia cukrovinek pro její maminku – kdy vedoucí zájezdu Jarmila Kadlecová, (která už bohužel není s námi), vyhlásila sbírku...Básníci byli dříve kamarádi.

- Jak těžké je v dnešní době vydat sbírku poezie? Sháníte sponzory? Nedávno jsem dělal rozhovor s jednou autorkou, která mi řekla, že za honorář za sbírku v 60.letech letěla k moři. Co vy a honoráře?

Jednoduché to nebylo ani před mnoha lety. Já jsem za první sbírku dostala také podobný obnos, ale na druhou sbírku jsem si musela počkat do roku 1992, celých třináct let. Dnes – pokud na to máte – si můžete vydat všechno. Nebo obíhat sponzory. Poezie nikdy nesypala a nesype, přesto nám vystavila smlouvu. Na plný úvazek. Doživotní. A to je nádhera. Já denně poslouchám Sonátu básnického svitu!

- V antologii píšete, že právě díky poezii a literatuře jste měla možnost poznat celou řadu zajímavých lidí. Kdo z těch osobností Vás zaujal nejvíc nebo ovlivnil?

Pan profesor Vlček, češtinář na konzervatoři, kterému jsem do kabinetu nosila první pokusy. Znal se osobně s Nezvalem, Halasem, Holanem a líbil se mu můj verš z básně Žně „je těžké zvednout vlastní tíhu aspoň na kolena“ - na to se nedá zapomenout, stejně jako na „poetickou lekci“ u Karla Sýse. V mé paměti sahá v redakci na sekretář, až tam nahoru, bere do rukou čerstvý výtisk novin na kterém je Lhotákův obrázek vlaku a pod ním báseň o ránu, o kůrce dne... Slíbila jsem, že vstanu také o páté, vydám se na nádraží a začnu pozorovat zmuchlané tváře. Od té chvíle jsem vše kolem sebe viděla jinak.

- Máte oblíbené autory mezi současnými básníky a básnířkami?

Popravdě – občas si něco přečtu, ale přehled o nejmladších básnících skoro nemám – snad to brzo napravím.

- Co si myslíte o budoucnosti e-knih?

Nouzové řešení. Slyšíte to šustění stránek? Tu vůni tisku? Tohle e kniha nikdy nesvede.

- Máte ráda autorská čtení?

Moc ráda je nemám, trpím trémou. Má se básník ukazovat? Básníci se dnes hrnou do vlaků a čtou, někteří na sociálních sítích dělají všelijaké akrobacie. K Akrobatovi jim to ale nepomůže. Poezie si nehraje na selfička s reklamou. Nedávno jsem měla besedu, přišli dva čtenáři. Beseda se jim líbila, ale sbírku nechtěli ani zadarmo! Proč tam chodili? Ale jednou jsem četla na ambasádě v Tel Avivu – tam se zas sjeli lidé z různých koutů Izraele, knihy dokonce chtěli koupit a ptali se: „nechcete nějak pomoci?“ Možná to bylo i tím, že jsem tam četla povídku Prateta o mé pratetě Hermínce, která se schovávala celou válku a měla svérázný humor - bez kterého by nepřežila. Vzpomínám také na odpoledne v jedné kubánské knihovně – rok 2003. Uvnitř narváno tak, že posluchači besedy seděli i v otevřených oknech a další se vypínali na špičky pod okny...

- Na čem v současnosti pracujete? Na co se mohou čtenáři těšit?

Začala jsem nějak víc snít. Včera se mi zdálo o Vladimíru Holanovi – našla jsem na ulici dva papírové pytlíčky. V jednom bylo asi šest dýmek a ve druhém lístečky na kterých byly napsané obyčejnou tužkou verše. A na každém tom lístečku podpis – Vladimír Holan. Hned jsem ve snu psala sms zprávu příteli, ale zprávu ne a ne odeslat!

- Myslíte si, že poezie může udělat svět lepším?

Ve třinácti letech jsem psala do televizní soutěže o Bachovi – příspěvek vybrali a pozvali mne na natáčení pořadu Máte rádi Bacha. Tam jsem na kameru řekla, že si myslím, že Bachova hudba by mohla napravovat zločince...Bylo to naivní – ani poezie tohle neumí. Kdo se ale obrátí „na její víru“...

Děkuji za rozhovor.

Václav

Václav FRANC - FRANTIŠEK

(úryvek)

Jednou nám paní učitelka vypravovala ve vlastivědě o Janu Ámosu Komenském, což mělo v jednotřídce svoji výhodu, neboť jsem o Janu Ámosu Komenském, ale i třeba o Horymírovi a Šemíkovi slyšel čtyřikrát. Když jsem totiž chodil do 1. třídy, tak paní učitelka vypravovala o Horymírovi čtvrtákům a já už měl hotový samostatný úkol, a tak jsem je mohl poslouchat. Ti pomalejší slyšeli o Horymírovi jenom třikrát, ti ještě pomalejší dvakrát a ti úplně nejpomalejší jednou, a to když jsme byli ve čtvrté třídě. Náš ročník byl proti těm ostatním velmi silný, jak říkala paní učitelka, když přijel pan inspektor, aby překontroloval, jestli nás paní učitelka učí dobře. Měla hrozný strach, ještě větší, než my máme před diktátem nebo pětiminutovkou z počtů. Pořád nám nakazovala, ať nezlobíme. Celá návštěva pana inspektora by proběhla klidně, kdyby na závěr paní učitelka nechtěla, abychom se pana inspektora něco zeptali. Všichni jsme seděli a koukali se do země, protože nás nikoho nenapadlo nic chytrého, co bychom se pana inspektora mohli zeptat. Už se zdálo, že se nikdo nezeptá, když se konečně přihlásil Lád'a Kuběna v poslední lavici, on chodil tenkrát o třídu výš, do čtvrté, a tak byl nejstarší. Já jsem si oddechl, že budeme všichni zachráněni, protože kdyby se nikdo na nic nezeptal, paní učitelka by se určitě zlobila.

Paní učitelka ale neměla moc velkou radost, když viděla, jak se Kuběna hlásí, ale co mohla dělat, musela říct: „Tak Lád'o, co bys chtěl vědět od pana inspektora?“ a mile se usmála.

Tužil jsem, že se Lád'a zeptá na nějakou hloupost, protože to on umí, za což ho nakonec v partě uznáváme, a tak vstal a řekl: „Pane inspektore, můžeme gumovat gumou na zavařování?“

Paní učitelka zrudla a na Lád'u se zle podívala, jako kdyby chtěla říct: „S tebou si to vyřídím, ty uličníku!“ ale musela mlčet, protože pan inspektor se dal do smíchu a pravil: „Tak vidím, že máte smysl pro humor a to je dobře, jen ať vám ten humor vydrží až do vysvědčení!“ Pak podal paní učitelce ruku a rozloučil se s celou třídou, načež jsme všichni vstali. Paní učitelka odešla ze třídy s panem inspektorem a my jsme čekali, co se bude dít, až se paní učitelka

vrátí, ale nedělo se nic, protože paní učitelce spadl kámen ze srdce, jak říkala, a tak se Láďova otázka odbyla jen slovy: „Tys mně dal, ty uličníku, ještě že to pan inspektor vzal s humorem!“ ale jinak měla paní učitelka dobrou náladu, a tak nám začala vyprávovat o tom, jak byla mladá a jak nastoupila na nové učitelské místo po škole v pohraničí. Tak tuhle příhodu jsme slyšeli už mnohokrát, paní učitelka nám ji vyprávuje často, když má dobrou náladu. Dokonce jsme ji slyšeli častěji než o Horymírovi a Šemíkovi, a to i ty děti, které jsou rychlé jako já a mají rychle napsaný samostatný úkol.

Zato když má paní učitelka špatnou náladu, tak nám vyprávuje o Janu Ámosu Komenském, jak se loučil s vlastí. Nikdo z nás žáků nemá na toto vyprávění dobré vzpomínky. Když nám totiž na obrázku paní učitelka ukazovala učitele národů, jak se loučí s vlastí, tak řekla, že si vzal s sebou do ciziny kousek toho nejdražšího, co každý člověk má, a zeptala se nás, co si Jan Ámos Komenský vzal na cestu do světa.

Nikdo to nevěděl, ani Láďa Kuběna, ani nikdo další.

„No tak, Janičko,“ vyvolala paní učitelka Janu Žákovou.

„Jan Ámos Komenský si vzal ... na cestu ... peníze,“ řekla Žáková a paní učitelka se rozčílila.

A pak začala vyvolávat jednoho po druhém, ale nikdo nevěděl. Já radši neřekl nic, protože přede mnou ztroskotál i bratranec Pavel, když řekl, že šperky a drahokamy, potom nevěděl ani Martin Rabas, ten zase řekl, že asi jídlo.

„Podívejte se pořádně na ten obraz, tak kdo zná správnou odpověď?“ křičela paní učitelka, ale nikdo nic nevěděl, a tak jsme plácali páté přes deváté.

Oblečení, prstýnek, to řekla Eva Frolíková, další tvrdili, že zvíře jako nejlepšího přítele člověka. Skončilo to špatně, protože celá škola zůstala po škole. O přestávce jsme se radili, ale nikdo na nic nepřišel. Holky z 1. třídy začaly nakrabovat, protože paní učitelka řekla, že když na to nepřejdeme, tak nepůjdeme domů.

„To nevdá,“ nebál se Milan Janata, „já mám náhodou ještě jednu svačinu, takže tady můžeme zůstat až do rána a pak nás stejně bude muset pustit, nebo mě naši budou hledat!“

„Nakonec to může bejt docela vzrušo,“ řekl Láďa Kuběna a představoval si, jaký to asi bude, až bude všude tma a my budeme pořád ve třídě, a už si začal hledat místo, kde bude nocovat. Nejlepší by bylo spát v zadu za lavicemi, kde jsou srovnané žíněnky na cvičení, protože ty jsou měkké a pohodlné, jenže žínének je jenom několik a celá třída se tam nikdy nemůže vejít.

Holky začaly pištět, že je musíme pustit na žíněnky a že nejsme žádný „gentleman“, což se zase nelíbilo nám klukům, a začali jsme se všichni dohromady prát, akorát Maruška Hofmanová, co chodila do 1. třídy, bulela, že se bude v noci bát a že chce domů k mamince, jenže my jsme si jí nevšíмали, protože jsme bojovali o nejlepší místa na žíněnkách, kde budeme spát.

Právě v té chvíli se ale vrátila paní učitelka, která se uklidnila, ale když nás

viděla, jak se rveme jako koně, sebrala nám žakovské knížky, ale nakonec poznámku nikomu nenapsala, protože se jí nechtělo vypisovat tolik poznámek. Místo toho jsme psali my za trest každý větu: „Jan Ámos Komenský si vzal s sebou na cestu prst rodné země!“ A stejně to nebylo spravedlivý, protože první to psali třicetkrát, druháci padesátkrát a třetí a čtvrtí stokrát, a přitom se prali všichni.

Když jsme se vraceli ze školy, řekl Pepa Franěk: „To teda nevím, na co si ten Komenský bral nákou prst, já bych si na pustej ostrov vzal radši něco k jídlu!“

A pak jsme se bavili o tom, co by si každé z nás vzal na pustý ostrov. A když paní učitelka začne mluvit o Komenském, tak jsme hrozně hodní, i špendlík by byl slyšet spadnout na zem, jak říká doma máma, protože tušíme, že se třída řítí do pěkného maléru.

Václav FRANC - POZNÁMKA

“To je dost, že jdeš domů,” plísnila Eva Jánská manžela.

“Zašel jsem na jedno pivo, a ty hned děláš, jako kdyby hořelo,” hájil se Mirek Jánský.

“Jedno pivo, to ti tak budu věřit, leda to poslední,” nenechala se obelhat Mirkova manželka. “Sedíš si v hospodě a kluka si vůbec nevšímáš, pak to takhle všechno vypadá!”

“A co se děje? Mirečkovi se něco stalo?” vylekal se Jánský.

“Co by se stalo, dostal ve škole poznámku, syčák jeden,” hrozila Eva synovi a částečně manželovi.

“To je toho,” oddychl si Mirek, když zjistil, že syna neporazilo auto ani si neufřízнул prsty na cirkulárce.

“To je toho! Tobě se to řekne, ale co z něj jednou bude, když nosí ze školy poznámky,” hudrovala Eva.

“A co proved?”

“No, co jsi proved? Pochlub se tatínkovi,” dorážela Eva na syna, který seděl doma za stolem, v ústech přidržoval násadku od pera a v obličejí začínal nabírat červenou barvu.

“No já..., teda my jsme...,” Mireček nevěděl, jak začít.

“Z tebe to leze,” popoháněla jej máma.

“No my jsme vlezli na kostel, ale my...,” konečně začal Mireček.

“Vidíš to, leze na kostel, pitomec jeden, radši kdyby ses učil,” hrozila Eva s vařečkou v ruce.

“Tam jsme jako kluci lezli taky,” Mirka nechávala chlapcova slova klidným.

“Ještě se ho zastávej,” durdila se Eva. “A co kdyby spadnul a zabil se, co bys tomu říkal pak?”

“Já teda nevím, ale já se pamatuju, že jsme tam s Vencou Pařízkem taky lezli

kvůli holubům, a nikdy jsme nespádli,” nechápal nebezpečí otec.

“A já pořád po kom dělá takový blbosti, von bude asi celej po tobě,” nadávala Jánská.

“A Mirečku, kdo tam všechno byl s tebou?” vyzvídal otec.

“No já... a...,” Mireček odpovídal pomalu.

“No kdo asi, von, Plecháč a Fousek, kdo jinej, ty největší lotři, to si chudák učitelka s váma užije,” hrozila máma synovi.

“Já, Milan Plecháč a Petr Fousek a...,” opakoval Mireček.

“A co jste tam dělali?” nedal se odbýt otec.

“My jsme se chtěli podívat, jak holubi vyvádějí mladé,” snažil se mluvit spisovně Mireček.

Opravdu, byl to Plecháčův nápad: “Hele, kluci, na kostele je plno mladejch holubů, co kdybysme se tam mrkli o přestávce před vodpoledkou?”

“Tak jo, ale musíme dávat bacha, aby to holky neřekly úče,” nabádal Mireček k opatrnosti.

“Neboj, vole,” kasal se Fousek, “já už jsem tam byl s bráchou, to budete čučet, co jich tam je, a ten výhled, jen aby ses z toho nepodělal,” vysmíval se.

“Hele, starej se vo svoje kalhoty, jó,” bránil se Mireček. Snad by se ještě stačili poprat, ale protože začínala hodina, zůstalo jen u úmluvy.

“My jsme se tam taky chodili dívat na holuby a ten výhled,” zasnul se Jánský.

“Přestaň tady mluvit z cesty a koukej si to s klukem vyřídit, já už o něj tudle zlomila vařečku, a není to nic platný. Já nevím, že musíme mít takovýho neposlušného kluka. To Poláčková v práci básní, jak je ten jejich Miloušek hodnej, jak má samý jedničky, a já mám doma tohle. Pak mně ještě donáší, co Mírek zase provedl a že neměl úkol, a já abych to poslouchala celej den.”

“No jo, Miloušek Poláčků, to je mazánek,” zasmál se Jánský a parodoval Poláčkovou. “Miloušek přijde domů, hezky si napíše úkoly a potom si čte a vzdělává se.” Zasmál se nahlas a Mireček vycítil šanci, že by to s tím výpraskem nakonec nemuselo být tak horké. Věděl, že když vyplácí máma, je to vždycky horší. Od táty sice občas nějakou schytá, ale zase to tolik nebolí. Jen jednou, to když se otec Jánský rozčílil a vytáhl z police v kuchyni tu největší vařečku, začal syn křičet: “Tu né, tati, tu né, máma mě vyplácí tou menší!”

“Miloušek možná ani nedokáže vylízt na strom a Poláček si v práci stěžoval, že mu stará bába plete hlavu s nábožnejma vobrázkama a kluk z toho blbne.”

V poledne se trojice chlapců chystala ke kostelu.

“Kam jdete, kluci?” vyzvídal Miloš Poláček.

“Nestarej se, šprte,” odbyl jej Plecháč.

“Já vím, kam jdete, chcete vylézt na kostel, krást holubům vajíčka,” vykřikoval třídní mazánek.

“Hele, jestli něco cekneš úče, tak uvidíš,” Fousek natáhl ke spolužákovi

sevrěnou pěst.

“A kluci, vy taky uvidíte dovnitř kostela?” začínal obracet Milouš.

“No jasně, to bys chtěl vědět, co tam všechno je, co?” triumfoval Plecháč.

“A mohl bych jít s vámi?” prosil Poláček. “Já bych se strašně moc chtěl podívat do chrámu, babička mně o kostele hodně vypravovala.”

“Bys tam nevylez, šprte,” přidal se Mireček.

“Vylezl, doopravdy,” žadonil Poláček.

“Běž domů a nevtrovuj,” snažil se odehnat spolužáka Fousek.

“Počkejte, kluci, když půjde s náma, tak bude aspoň držet hubu a nebude žalovat,” usoudil Plecháč.

“Tak jo, ale jestli to kvůli tobě praskne, tak uvidíš,” vyhrožoval Fousek.

Čtveřice chlapců se vydala přes hřbitovní zeď ke kostelu.

“Tak si to tady s ním vyříd,” prikazovala Jánská manželovi. “A celej tejden se nebudeš za trest koukat na televizi, jasný!” obrátila se na syna.

“Jasný,” řekl sklesle syn a v duchu si pomyslel, že to mohlo dopadnout hůř.

“A kdo vás tam na kostele chytil?” vyzvídal Jánský.

“Kabrlice žalovala úče,” skoro vykřikl Mireček.

“Jituška Kabrlová,” opravila jej matka. “Jak to mluvíš, pro tebe to není žádná Kabrlice a učitelka není uča. Co z tebe jenom jednou bude?”

“To jsem si mohla myslet, Plecháč, Jánský, Fousek, známé firmy, ale že se k nim přidáš i ty, Miloušku, to se divím. Takový chlapec, no, nedá se nic dělat, budu ti muset napsat poznámku,” promlouvala ke čtveřici výtečníků na stupínku u tabule učitelka.

“Ale já, paní učitelko...,” nakraboval Miloušek.

“Zklamal jsi mě, chlapče, zklamal,” přikyvovala učitelka hlavou a zapisovala poznámku do žákovské knížky. Miloušek brečel a trojice spolupachatelů zarytě a vzdorovitě mlčela.

“Tak pojd' sem, ať to máme za sebou,” převzal žezlo, vařečku, od manželky Mirek Jánský.

“Tak Plecháč, Jánský, Fousek,” opakoval si pro sebe. Už už se chystal k provedení exekuce, už už napřahoval ruku s vařečkou, když syn vykřikl.

“Ale tati, on tam s náma byl taky Miloušek!”

“Miloušek?” ruka klesla dolů a neudeřila.

“Nelži,” přispěchala matka. “Miloušek by nikdy takovou špatnost neudělal!”

“Opravdu, tati, Miloušek tam byl s náma a dostal poznámku a paní učitelka říkala, že ji hrozně zklamal, a on bulel celý vpoledne.”

“No když tam byl s váma Miloušek, tak to jste jistě nechtěli dělat nic špatnýho,” uznal otec Jánský a vypustil syna bez výprasku do dětského pokoje.

“A pak že je Miloušek svatej,” radostně utrousila Jánská, “já to zejtra v práci Poláčekovi vytmavím.”